МОТИВИ
към проект на Закон за изменение и допълнение на
Гражданския процесуален кодекс

I. Причини, които налагат приемането на законопроекта

Съвременната демокрация е немислима без активното участие на хората в обществения дебат. За тази цел те трябва да имат достъп до надеждна информация и да могат да формират собствена преценка в публично пространство, в което различни мнения могат да бъдат изразявани свободно. Свободните медии и представителите на гражданското общество играят ключова роля в стимулирането на открития дебат.

В член 2 от Договора за Европейския съюз (ДЕС) зачитането на човешкото достойнство, свободата, демокрацията, равенството и правовата държава са изрично прогласени като ценности, на които се основава Европейският съюз. Съгласно Член 10, параграф 3 от ДЕС всеки гражданин на Съюза има право да участва в демократичния живот на Съюза. В разпоредбите на Хартата на основните права на Европейския съюз (Хартата) специално място заемат защитата на правото на свобода на изразяването на мнения и свобода на информация, включително зачитането на свободата и плурализма на медиите, свободата на събранията и сдруженията, както и правото на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес. Правото на свобода на изразяване на мнение и свобода на информация, закрепено в член 11 от Хартата, включва правото на всеки да отстоява своето мнение, да получава и да разпространява информация и идеи без намеса на публичните власти и независимо от границите. Тази разпоредба съответства на член 10 от Европейската конвенция за правата на човека (ЕКПЧ) относно правото на свобода на изразяването на мнение, както се тълкува от Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ).

Значението на основните права и свободи на гражданите във връзка участието им в обществения дебат е установено и от Конституционният съд на Република България. Според задължителното тълкуване на разпоредбите на чл. 39, 40 и 41 от Конституцията, дадено в Решение № 7 от 4 юни 1996 г. по конст. дело № 1/1996 г. (обн., ДВ, бр. 55 от 1996 г.), тези разпоредби утвърждават като основни права на личността правото свободно да се изразява и разпространява мнение и правото да се търси, получава и разпространява информация, правото на личността на свободна изява на нейните същност и достойнство като равнопоставен участник в социалната общност. В своята цялост тълкуваните разпоредби са предназначени да служат на индивида, общността и обществото. Традиционно третирани и уреждани като индивидуални, правата, отнасящи се до свободата да се изразява и разпространява мнение и да се търси, получава и разпространява информация, се свързват не само с „мнението“ на отделната личност и с възможностите за самоизразяване на индивида и осъществяването на контакт с останалите, но и с образуването на едно общо публично пространство, в което освен размяната на индивидуални мнения - и като резултат от нея - се формира и обществено мнение. Тук наистина връзката с демократичния процес е най-пряка и може да бъде обоснована непосредствено на основата на конституционния текст. Излишно е според Конституционния съд да се доказва, че цялостната ни конституционна уредба е построена върху демократичните принципи, същностни за които са разнообразието (плурализмът) на гледни точки, недопустимостта да се монополизира публичното пространство, възможността да се формира и изразява политическа воля.

Стратегическите дела срещу публичното участие, известни също като дела „шамари“, са скорошна, но все по-разпространена форма на намеса в обществения дебат. Те са особена форма на тормоз, използвана срещу журналисти, защитници на правата на човека и други лица (напр. медии, организации на гражданското общество, екологични

активисти и представители на академичните среди), които са ангажирани с въпроси от обществен интерес. Обикновено това са неоснователни съдебни производства, заведени от влиятелни лица или организации срещу по-слаба страна, която изразява критична позиция по въпрос от обществен интерес. Целта е да се сплашат, изтощят и изразходват финансовите и психологическите ресурси на ответниците, с крайна цел постигане на възпиращ ефект и заглушаването им, което може да обезкуражи други потенциални критици да изразят своите възгледи. Това става чрез подаване на искове за обезщетение с висока цена, налагане на запори върху имуществото, умишлено удължаване на производствата и други процесуални тактики на злоупотреба с права.

Като се отчита значението на обществения дебат за демократичния процес, необходимо е да се създадат механизми за правна защита на журналистите, защитниците на правата на човека и другите защитници на обществения интерес в съдебните производства, заведени срещу тях, в опит да се заглуши общественият дебат. Директива (ЕС) 2024/1069 на Европейския парламент и на Съвета от 11 април 2024 година относно защитата на лицата, ангажирани в публично участие, срещу явно неоснователни искове или съдебни производства, с които се злоупотребява („стратегически съдебни производства, насочени срещу публично участие“) (Директива 2024/1069) установява общи минимални стандарти за национални процесуални гаранции по трансгранични въпроси от гражданско и търговско естество, които да бъдат въведени от държавите членки. Директивата има за цел да се премахнат пречките за правилното протичане на гражданските производства и да се осигури защита на физическите и юридическите лица, ангажирани в публично участие по въпроси от обществен интерес, включително журналистите, издателите, медийните организации, лицата, сигнализиращи за нередности, и защитниците на правата на човека, както и организациите на гражданското общество, юридическите лица с нестопанска цел, синдикалните организации, творците, научните изследователи и представителите на академичните среди, от съдебни производства, започнати срещу тях, за да бъдат възпрени от публично участие.

Настоящият законопроект въвежда изискванията на Директива 2024/1069, като урежда специални правила за защита на ответниците по явно неоснователни искове или съдебни производства, с които се злоупотребява, по граждански и търговски дела. Независимо че директивата изисква въвеждане на уредба само за производства с трансгранично значение поради тяхната сложност и предизвикателства пред защитата в друга юрисдикция, законопроектът не предвижда такова изключение. Така уредбата ще бъде приложима във всички случаи, включително когато и двете страни имат местоживеене в Република България, където се намира сезираният съд, и всички други елементи от значение за съответната ситуация се намират само в Република България.

При подготовката на законопроекта са изследвани доклади и препоръки на Европейската комисия, препоръки на Комитета на министрите на Съвета на Европа, анализи на Асоциацията на европейските журналисти и други постижения на международни правителствени и неправителствени организации, както и опитът на други държави членки на Европейския съюз при въвеждане на правната уредба. Законопроектът е изработен от междуведомствена работна група, създадена със заповед на министъра на правосъдието, в която участваха представители на съдебната власт и доктрината, неправителствени организации, практикуващи юристи и експерти. Предложената правна уредба съдържа някои нови положения, необходими за постигане на целта на закона, като съобразява утвърдените правни институти и термини в националната правна система.

II. Предложения за изменение и допълнение на правната уредба

1. Публично участие на ответника

Правото свободно да се изразява мнение според Конституционният съд е своеобразно „право-майка“ на всички останали комуникационни права, те произтичат от него. Понятията „изразява“ и „разпространява“ не се свеждат само до „словото“, а обхващат

многообразие от средства и способи за изразяване на мисли, мнения, възгледи, информация и данни: чрез слово - писмено или устно, чрез звук, изображение или по друг начин; обхваща и всички средства, които „пренасят“ или разпространяват мнения, идеи или информация, независимо от съдържанието или от способа. Конституционната защита обхваща и източника на мнението (информацията), и самото му „пренасяне“, и получателя му. Самостоятелната уредба на защитата на печата и другите средства за масова информация в чл. 40, ал. 1 от Конституцията указва на особената им значимост като форум за размяна на различни идеи и информации по многообразието от проблеми от обществен интерес, за създаване на обществено мнение. Правото да се търси, получава и разпространява информация принадлежи на всеки - физически и юридически лица, и защитава както интереса на личността, така и интереса на обществото да бъдат информирани. За разлика от конституционни разрешения в други страни и от практиката по чл. 10 ЕКПЧ, посочените разпоредби не включват директно в свободата на изразяване и правото на артистично изразяване, на което е посветена отделна разпоредба - чл. 54, ал. 2 от Конституцията, според която свободата на художественото, научното и техническото творчество се признава и гарантира от закона. Понятието „изразяване“ не е ограничено до словото, а включва множество от разнообразни средства за изразяване на мисли, мнения, информационни данни и убеждения, а даже и емоции и интуиции. Като се отчитат възможните проявления на комуникационни свободи и тяхното значение за обществени дебат и демокрацията, като „публично участие“ в законопроекта се определя всяко изявление или дейност на физическо или юридическо лице при упражняване на правото на свобода на изразяване на мнение и на свобода на информация, на свобода на изкуствата и науката или свобода на събранията и сдруженията, както и свързани с това подготвителни и подпомагащи действия, по въпрос от обществен интерес.

Защитата на ответника е оправдана тогава, когато той упражнява посочените комуникационни свободи във връзка с важни за обществото въпроси. Това са въпроси, които са от естество да засегнат правата и законните интереси на обществото в области като: основни права, обществено здраве и безопасност, околна среда или климат; дейности на лице, което е публична фигура в обществения живот или частния сектор; въпроси, обсъждани в производства пред органите на законодателната, изпълнителната или съдебната власт, органите на местното самоуправление и други органи на държавната власт, предвидени в закона; сигнали или публично оповестена информация за корупция, измама или други престъпления или административни нарушения; дейности, насочени към защита на ценностите, залегнали в член 2 от Договора за Европейския съюз или Конституцията на Република България. В този смисъл е предложената от закона легална дефиниция на понятието „въпрос от обществен интерес“.

Но правото на свобода на изразяване на мнение следва да се упражнява с чувство за дълг и отговорност, като се зачитат други защитени права. Като ограничения на комуникационните свободи Конституционният съд посочва забраната за накърняване на правата и доброто име на другиго, забраната на призиви към разпалване на вражда, призиви към омраза на расова, национална, етническа или религиозна основа, призиви към насилствена промяна на конституционно установения ред, призиви към извършване на престъпления или към насилие над личността. В случай на конфликт между тези права всяка страна следва да има достъп до съд и защита в справедлив съдебен процес. Сезиран с такова искане, съдът следва да прецени както наличието на публично участие по въпрос от обществен интерес, така и дали ответникът не нарушава конституционните ограничения на свободите, като например разпространяване на дезинформация или неверни твърдения с цел да накърни репутацията на ищеца.

Производството срещу ответника поради публичното му участие е особено производство. От една страна, в това производство се прилага съвкупност от процесуални правила поради особеното качество на ответника – лице, ангажирано в публично участие по въпроси от обществен интерес. Необходимо е съдебните производства поради

публичното участие да бъдат отделно отчитани и анализирани, поради което Директива 2024/1069 възлага на държавите членки да събират и предоставят конкретни данни по тях. От друга страна, съдебното производство се образува и развива по реда, предвиден за съответния иск според неговата първоначална правна квалификация (напр. иск за неоснователно обогатяване, за непозволено увреждане, за обезщетение по неизпълнен търговски договор, за предаване на владение, за защита на авторски права и т.н.) като основно производство, особено исково производство или всяко друго съдебно производство по граждански и търговски дела, по което има ответник. В допълнение следва да се отбележи, че качеството на страната „ответник поради публичното му участие“ и фактът на злоупотреба със съдебното производство срещу него могат да бъдат установени след подаване на исковата молба и образуване на съответно съдебно производство, след евентуални възражения и събиране на относими доказателства.

Като се отчитат тези особености, законопроектът предлага в част трета „Особени искови производства“ на Гражданския процесуален кодекс (ГПК) да бъде създадена глава тридесет и трета „б“ „Производство поради публичното участие на ответника“ с чл. 388с-388ч. Тези правила ще бъдат съответно приложими във всяко производство по граждански и търговски дела, водено поради публичното участие на ответника.

2. Отхвърляне на очевидно неоснователен иск

Като мярка за ефективна защита по делата „шамари“ Директива 2024/1069 изисква да се уреди възможност за прекратяване на производството на ранен етап чрез решение по същество след подходящо разглеждане. Държавите членки следва да приемат нови правила или да прилагат съществуващите правила съгласно националното право, така че съдът или правораздавателният орган да може да реши да прекрати явно неоснователни искове веднага след като получи информацията, необходима за мотивиране на решението. Такова прекратяване следва да се извърши на възможно най-ранен етап от производството, но този момент може да настъпи по всяко време в хода на производството, след като съдът е получил такава информация. Възможността за прекратяване на иска на ранен етап не изключва прилагането на национална правна уредба, която позволява на националните съдилища да преценяват допустимостта на иска.

Действащият ГПК не урежда правила за разглеждане на очевидно неоснователен иск. Съдът преценява основателността на иска в решението по същество, след като установи обстоятелствата по делото въз основа на представените доказателства. Дори да установи, че с исковата молба не се търси действителна защита на законни права и интереси, съдът не може да откаже провеждането на съдебно производство по такава искова молба и разглежда делото по същество по общия ред. Някои съдебни състави връщат исковите молби и прекратяват производствата с мотиви, че с предявяването на иска ищецът не преследва легитимен интерес и действието представлява злоупотреба с право по смисъла на чл. 57, ал. 2 от Конституцията на Република България и член 17 ЕКПЧ. Но в този случай, когато исковата молба е нередовна или недопустима, съдът не решава спора по същество. В особената хипотеза на чл. 239 ГПК се допуска постановяване на неприсъствено решение, когато искът вероятно е основателен с оглед на посочените в исковата молба обстоятелства и представените доказателства или вероятно е неоснователен с оглед на направените възражения и подкрепящите ги доказателства. Неприсъственото решение не се мотивира по същество и не подлежи на обжалване.

Необходимо е въвеждане на нарочна уредба, която да създаде правила за ранно прекратяване на производството поради очевидна неоснователност на иск, насочен срещу ответника поради публичното му участие. Доколкото българският процесуален закон по правило не възприема определенията, с които производството по делото се прекратява, като актове по съществото на спора, наред с вече посочените обстоятелства, налага се постановяване на съдебно решение. Новата разпоредба на чл. 388т ГПК предвижда, че ответникът може да поиска да бъде отхвърлен като очевидно неоснователен иск, предявен

поради публичното му участие. Съдът се произнася по искането в едноседмичен срок и ако установи, че искът е очевидно неоснователен, указва на ищеца да обоснове иска си в едноседмичен срок. Ищецът ще има възможност да обоснове иска си, като например допълни посочените в исковата молба обстоятелства и представените доказателства. В случай че ищецът не обоснове иска си или въпреки това искът е очевидно неоснователен, съдът постановява решение в закрито заседание, с което отхвърля иска по същество. Доколкото не се предвиждат други специални правила, съдът се произнася с мотивирано решение по същество, което подлежи на обжалване по общия ред. Така чрез предложената уредба се постига бързо разглеждане на спора по същество, но при зачитане на състезателното начало, равенството на страните и установяването на истината, чрез което се гарантира правото на ищеца на достъп до съд и защита в справедлив съдебен процес.

3. Мерки за защита срещу злоупотреба с процесуални права

Разпоредбата на чл. 3 ГПК задължава участващите в съдебните производства лица и техните представители под страх от отговорност за вреди да упражняват предоставените им процесуални права добросъвестно и съобразно добрите нрави, както и да изнасят пред съда само истината. Злоупотребата с процесуални права може да има различни проявни форми, включително извършване на допустими процесуални действия, чрез които обаче се цели заобикаляне на закона или увреждане на насрещната страна. В практиката на Върховния касационен съд (ВКС) по чл. 3 ГПК са разгледани различни случаи, например: създаване на верига от частни жалби, които забавят процеса, злоупотреба с право на иск, злоупотреба с право на отвод, искане за тълкуване на решението с цел признаване на нови факти или постановяване на нещо различно и др. Възможностите, с които съдът разполага, за да противодейства на превратното упражняване на процесуални права, зависят от конкретното нарушение. Когато злоупотребата цели неоснователно забавяне на делото, съдът е длъжен да вземе мерки да организира адекватно своевременното му разглеждане, включително като не уважава неоснователните искания на страните, дисциплинира ги със средствата на ГПК, преустановява действия, съставляващи злоупотреба с право. Друга възможност е присъждането на обезщетение за вреди, включително и неимуществени. Налице е и практика, която приема, че съдът не дължи произнасяне по възражение, лишено от правен интерес и упражнено в противоречие с принципа на чл. 3 ГПК, забраняващ злоупотреба с процесуални права. В Решение № 257 от 14.07.2011 г. по гр. д. № 1149/2009 г. ВКС приема, че не е налице злоупотреба тогава, когато лицето подава сезиращата молба със съзнанието, че упражнява съществуващо свое субективно право, като е без значение дали това право действително съществува и дали е избран правилно пътят за неговото упражняване. Ако е налице злоупотреба с право, увреденият може да се удовлетвори по пътя на общия деликт.

Много вероятно е искът по дело „шамар“ да е надлежно предявен и обоснован. Едва след като даде ход на делото, съдът може да установи, че производството няма за цел да осигури защита на накърнени законни интереси и права, а има за цел да възпрепятства, ограничи или санкционира ответника поради публичното му участие. Преценката дали делото се води с такава цел, се извършва въз основа на определени обстоятелства - индикатори за дела „шамари“, специално разработени в Директива 2024/1069, а също така и в Препоръка CM/Rec(2024)2 на Комитета на министрите на Съвета на Европа до държавите членки относно противодействие на използването на стратегически съдебни дела срещу публичното участие (SLAPPs) от 5 април 2024 г. Тези обстоятелства са съобразени в новата разпоредба на чл. 388у, ал. 1 ГПК: неравнопоставеност между страните; необоснованост, непропорционалност или прекомерност на иска или на част от него; множество производства или координирани правни действия, започнати от ищеца или от свързани страни във връзка със сходни въпроси или основани на едни и същи факти; сплашване, тормоз или заплахи от страна на ищеца, включително чрез медийни публикации, икономически или политически натиск; злоупотреба с процесуални права, включително забавяне на производството, избор на съд; умишлено насочване на иска срещу

физически лица вместо срещу юридическото лице, отговорно за посочените действия или изявления; действия по дискредитиране или разкриване на подробности от личния живот на ответника; други действия на ищеца, насочени срещу упражняването на правото на свобода на изразяване.

В допълнение на вече установените в съдебната практика възможности на съда да противодейства на превратното упражняване на процесуални права, законопроектът урежда изрично прилагането на допълнителни средства за защита на ответника по дела „шамари“. По искане на ответника и след преценка на обстоятелствата, които са индикатори за целта на производството, съдът може да допусне събирането на доказателства от трети лица, да допусне обезпечение на съдебните разноски на ответника и да предприеме други подходящи мерки за своевременно разглеждане на иска.

3.1. Особени правила във връзка със събирането на доказателства

Възможните индикатори за делата, водени поради публичното участие на ответника, са обстоятелства, чието съществуване не винаги може да бъде установено по категоричен начин от твърденията на страните и представените от тях доказателства. Преобладават хипотезите, които се отнасят до поведението и дейността на страните извън висящото производство, а за публичното участие на ответника – журналист, правозащитник или друга обществена личност, обикновено съществуват достатъчно данни и доказателства в публичното пространство. Затова законопроектът изрично предвижда, че тези обстоятелства се установяват от съда служебно въз основа на събраните по делото доказателства и проверка в информационните системи и регистрите на съдилищата и други органи, осъществяващи публични функции. Съдът ще може по своя инициатива да събира доказателства и да взема предвид факти, непосочени от страните, включително проверена информация от публично достъпни източници, както и служебно известни факти, например справки за други висящи и приключили съдебни производства в страната и чужбина.

Друга особеност във връзка с доказването в производството по дела „шамари“ е възможността за представяне на доказателства от лица, които не са страни в производството, но имат интерес да подпомогнат защитата на ответника. В съответствие с изискванията на Директива 2024/1069 законопроектът предвижда, че юридически лица с нестопанска цел, които осъществяват общественополезна дейност в областта на защитата на основните права и свободи, може със съгласието на ответника до приключване на съдебното дирене в първа инстанция да представят с писмена молба намиращи се у тях документи и други доказателства.

3.2. Обезпечение на иск в производство поради публично участие

Сред най-честите тактики за натиск върху ответника е налагането на обезпечение върху цялото или съществена част от неговото имуществото, което е от естество да го лиши от средства да се издържа или да продължи дейността си. Съгласно общите правила на чл. 391, ал. 1 ГПК това би било допустимо и без представяне на убедителни писмени доказателства за основателността на иска, стига ищецът, поискал обезпечение на иска, да заплати гаранция. За да се ограничи ефектът от подобно засягане на ответника, като специална мярка срещу злоупотребата с права се въвежда правилото, че обезпечение на иск в производство поради публичното участие не се допуска, ако не са представени убедителни писмени доказателства.

3.3. Обезпечение на разноските на ответника

Обезпечението на разноски в съдебното производство се предвижда, за да обезщети ответника за претърпените от него вреди – съдебни разноски, в случай на отхвърляне на иска по дело „шамар“. Съгласно новите разпоредби на чл. 403а – 403в ГПК във всяко положение на делото до приключване на съдебното дирене във въззивното производство ответникът в производство по глава тридесет и трета „б“ може да иска от съда, пред който делото е висящо, да допусне обезпечение на съдебните разноски, които разумно се очаква да бъдат понесени от него във връзка с участието му в делото. Съдът допуска обезпечение по искане на ответника, ако прецени, че делото е с оглед на публичното участие на

ответника и съобразно изложените от ответника възражения или твърденията в исковата молба е вероятно искът да не бъде уважен, като се взема предвид и степента на засягане на интересите на ищеца, и до размера на очакваните разноски на ответника. Когато очакваните съдебни разноски не са обосновани или адвокатското възнаграждение в списъка е прекомерно, съдът може да допусне обезпечение само на част от разноските или да задължи ответника по делото да представи гаранция в определен от него размер. При допускане на обезпечение съдът задължава ищеца в производството да представи гаранция съгласно чл. 180 и 181 от Закона за задълженията и договорите в едноседмичен срок от влизане на определението в сила. Ако ответникът не представи обезпечение в срок, първоинстанционното дело се прекратява, а ако обезпечението е допуснато от въззивната или касационната инстанция, се връща съответната жалба на ищеца. Систематично новите разпоредби са включени в новата глава тридесет и пета „а“ в част четвърта „Обезпечително производство“ на ГПК. Избраният законодателен подход на обезпечение на разноските е различен от режима, предвиден за обезпечение на иск, тъй като има различно предназначение. Обезпечението на разноските не само гарантира реалното заплащане на съдебните разноски на ответника в случай на отхвърляне на иска, но и стимулира ищеца да поддържа своя основателен иск. За да се гарантира правото на достъп до съд и правото на защита на ищеца, обезпечението на разноските на ответника няма да се допуска във въззивното производство, ако искът е бил уважен или първоинстанционният съд е приел, че делото не се води заради публично участие. Класическият институт на обезпечение на разноските успешно се прилага в западните законодателства (Германия, Франция). Предложената разпоредба съответства на изискването на Директива 2024/1069 като една от важните процесуални гаранции за защитата по такива дела.

3.4. Постановяване и разгласяване на съдебното решение

Сред възможните санкции за ищеца, предявил иск поради публичното участие на ответника, Директива 2024/1069 предвижда публикуването на решението по делото. В съответствие с това, законопроектът предлага влязлото в сила решение по чл. 388т, ал. 3 и чл. 388х, ал. 2 с пълните данни на ищеца да бъде публикувано в Единния портал за електронно правосъдие от съда, постановил съдебното решение. Във връзка с това в диспозитива на решението изрично следва да се посочи, че решението е постановено в производство по дело поради публичното участие на ответника, вкл. дали производството има трансгранично значение.

4. Предложения за изменение и допълнение на други закони

4.1. За улесняване на достъпа до съд и защитата на ответника по дело „шамар“, в чл. 38, ал. 1, т. 4 от Закона за адвокатурата се предвижда, че адвокатът може да оказва безплатно адвокатска помощ и съдействие на лица, които са ответници в производство по глава тридесет и трета „а“ от ГПК.

4.2. В Кодекса на международното частно право (КМЧП) се създават допълнения, насочени към защита срещу съдебни решения на трети държави съгласно изискванията на Директива 2024/1069. Новият чл. 18а КМЧП предвижда, че българските съдилища са компетентни по искове за вреди, предявени от лице с местоживеене в Република България, във връзка с производства по граждански и търговски дела поради публичното му участие, пред съд на държава, която не е членка на Европейския съюз, от ищец с местоживеене извън Европейския съюз. Съгласно нова алинея 4 в член 121 КМЧП, при проверка за противоречие с обществения ред на подлежащото на признаване и изпълнение решение на чуждестранен съд, българският съд ще проверява дали делото не е водено поради публичното участие на ответника.

4.3. В чл. 377б от Закона за съдебната власт се въвеждат правила относно данните, които Висшият съдебен съвет събира и публикува ежегодно относно производствата поради публичното участие на ответника. Тези данни са необходими за изготвянето на доклади и оценки за ефективността на производствата, съгласно Директива 2024/1069, с оглед на изискването за информираност и прозрачност.

III. Цели, които се поставят с приемането на законопроекта

1. Укрепване на плурализма и на обмена на идеи и мнения като гаранция на демократичното общество.

2. Създаване на условия за ефективна процесуална защита в съдебните производства по граждански и търговски дела на журналисти, защитници на правата на човека и други лица, ангажирани с публично участие по въпрос от обществен интерес.

Одобряването на законопроекта е предвидено в Програмата за управление на Република България за периода 2025 – 2029 г., приета с Решение № 91 на Министерския съвет от 2025 г., в изпълнение на цел „Защита на свободата и плурализма в медиите и гражданското общество“.

IV. Очакваните резултати от прилагането на закона са:

1. Намаляване на броя на делата срещу журналисти, защитници на правата на човека и други лица, ангажирани с публично участие по въпрос от обществен интерес.

2. Облекчаване на натоварването на съдебната система чрез отхвърляне на явно неоснователни искове във възможно най-ранен етап на производството и чрез недопускане на производства, чрез които не се търси реална защита на законни права и интереси.

V. Финансови и други средства, необходими за прилагането на новата уредба

За прилагане на новата правна уредба не са необходими финансови и други средства.

Към проекта е изготвена частична предварителна оценка на въздействието, съгласно чл. 20, ал. 2 от Закона за нормативните актове и чл. 30б от Устройствения правилник на Министерския съвет и неговата администрация.

Съгласно чл. 26, ал. 3 ЗНА проектът на акт, заедно с мотивите към него, частичната предварителна оценка на въздействието и становището на дирекция „Координация и модернизация на администрацията“ на Министерския съвет са публикувани на интернет страницата на Министерството на правосъдието, както и на Портала за обществени консултации към Министерския съвет.

Предвид гореизложеното, проектът за акт ще бъде публикуван на Портала за обществени консултации и на интернет страницата на Министерството на правосъдието за провеждане на обществени консултации в 30-дневен срок съгласно чл. 26, ал. 4 от Закона за нормативните актове. За постъпилите становища е съставена справка по чл. 26, ал. 5 ЗНА, която е публикувана на интернет страницата на Министерството на правосъдието, както и на Портала за обществени консултации към Министерския съвет.

VI. Анализ за съответствие с правото на Европейския съюз и други изисквания

Законопроектът е свързан с прилагането актове от правото на Европейския съюз, включително Договора за Европейския съюз, Хартата на основните права на Европейския съюз и други актове, относими към защитата на правото на свобода на изразяване на мнение и на свобода на информация, на свобода на изкуствата и науката или свобода на събранията и сдруженията по въпрос от обществен интерес. Законопроектът съдържа разпоредби, чрез които се въвежда Директива (ЕС) 2024/1069 на Европейския парламент и на Съвета от 11 април 2024 година относно защитата на лицата, ангажирани в публично участие, срещу явно неоснователни искове или съдебни производства, с които се злоупотребява („стратегически съдебни производства, насочени срещу публично участие“) (ОВ, L

2024/1069 от 16 април 2024 г.). Приложена е таблица за съответствие с правото на Европейския съюз.

Относно съответствието на законопроекта с Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи и с практиката на Европейския съд по правата на човека е изготвена справка от Министерството на правосъдието.